

www.amu.edu.az

TƏBİB

Təsisçi: Azərbaycan Tibb Universiteti

Qəzet 1933-cü ildən çıxır

№-15 (1732) 16 sentyabr 2021-ci il

“Vətən müharibəsində böyük qələbəni birlikdə qazandıq”

Türkiyə və Azərbaycan məhkəmə-tibb ekspertlərinin və patoloqanatomlarının III beynəlxalq konfransı keçirilib

səh. 2

ATU-nun diplomlarının xaricdə tanınması istiqamətində mühüm addım

Akkreditasiya və Reyting üzrə Müstəqil Agentliklə müqavilə imzalanıb

INDEPENDENT AGENCY FOR ACCREDITATION AND RATING

Azərbaycan Tibb Universiteti (ATU) Qazaxıstanın Akkreditasiya və Reyting üzrə Müstəqil Agentliyi (Independent Agency For Accreditation and Rating - IAAR) ilə müqavilə imzalayıb. Müqavilə ATU-nun tədris proqramlarının beynəlxalq akkreditasiyadan keçirilməsini nəzərdə tutur.

ATU-nun tədris proqramlarının akkreditasiya olunması diplomların dünyada tanınma coğrafiyasının genişləndirilməsi istiqamətində mühüm addımlardan biridir.

Akkreditasiya və Reyting üzrə Müstəqil Agentlik 2011-ci ildə fəaliyyətə başlayıb. IAAR tərəfindən həm institusional, həm də tədris proqramlarının akkreditasiyası aparılır. Bu agentlik MDB ölkələri içərisində Dünya Tibb Təhsili Federasiyası (World Federation of Medical Education –WFME) tərəfindən tanınan ilk qurumdur. IAAR tərəfindən akkreditasiya olunan universitetlər və tədris proqramları Dünya Tibb Təhsili Federasiyasının akkreditasiyanı əldə etmiş sayılırlar. IAAR, həmçinin dünya səviyyəli INQAAHE, CHEA/CIQG, IREG, CEENQA, APQN və s. nüfuzlu qurumların da üzvüdür.

Qeyd edək ki, 2024-cü ilədək dünya üzrə bütün tibb universitetləri Dünya Tibb Təhsili Federasiyasının beynəlxalq akkreditasiyasını almalıdır. Öks təqdirdə, sonradan həmin ali məktəblərin diplomlarının tanınmasında ciddi problemlər yaşana bilər. Odur ki, ATU-nun diplomlarının xarici ölkələrdə tanınması coğrafiyasını genişləndirmək məqsədilə tədris proqramlarının beynəlxalq akkreditasiyası ilə bağlı artıq işlər başlanılıb. Beynəlxalq akkreditasiyanın əldə olunması məqsədilə ATU-nun rektoru, professor Gəray Gəraybəyli tərəfindən xüsusi komissiya yaradılıb.

Vətənə, dövlətə, Ali Baş Komandana və Hərbi Anda sədaqət

Hərbi tibb fakültəsi kursantlarının andiçmə mərasimi keçirilib

səh. 3

ATU-da karantin rejiminin qaydalarına ciddi əməl olunur

səh. 4

Bütün tələbələrımız yataqxana ilə təmin edilir

səh. 5

Anadangəlmə qüsurlar cərrahi müdaxilə ilə aradan qaldırılır

Tədris Cərrahiyyə Klinikasında professor Vəfa Pənahianın rəhbərliyi altında mürəkkəb əməliyyatlar həyata keçirilir

səh. 6

Sentyabrın 9-11-i tarixlərində ATU-nun böyük akt zalında Türkiyə və Azərbaycan məhkəmə-tibb ekspertlərinin və patoloqanatomlarının Radio və Televiziya Üst Qurulu (RTÜK), TURAZ Elmi Birliyi, İnönü Universiteti və Azərbaycan Tibb Universitetinin birgə təşkilatçılığı ilə “Şiddət və media” mövzusunda III beynəlxalq konfransı keçirilib.

Əvvəlcə torpaqlarımızın azadlığı uğrunda öz canlarından keçən şəhidlərimizin əziz xatirəsi anılıb və hər iki ölkənin dövlət himnləri səsləndirilib.

Açılış nitqi ilə çıxış edən Azərbaycan Tibb Universitetinin rektoru, professor Gəray Gəraybəyli tədbir iştirakçılarını salamlayaraq türkiyəli həmkarlarını Azərbaycanda - öz vətənlərində görməkdən məmnunluğunu bildirib.

COVID-19 pandemiyası səbəbindən bütün dünyada bir çox tədbirlərin təxirə salındığını və ya formatının dəyişdirildiyini xatırladan rektor qeyd edib ki, aktiv vaksinasiya işlərinin aparılması artıq öz nəticəsini göstərməkdədir: "Hal-hazırda karantin rejimi tədbirlərinin əhəmiyyətli dərəcədə yumşaldılması bizə də imkan verdi ki, III konfransımızı keçirək. Məlum olduğu kimi, III beynəlxalq elmi-praktik konfransın hələ 2020-ci ilin sentyabr ayında Bakıda keçirilməsi qərara alınmışdı. Lakin COVID-19 pandemiyası ilə əlaqədar qeyri-müəyyən müddətə təxirə salındı.

Bu konfrans hibrid formatda, yəni həm offline, həm də online olaraq Azərbaycan Tibb Universitetinin konfrans zallarında, auditoriyalarında keçiriləcək. Tədbirdə iştirak etmək üçün qardaş Türkiyədən 100 nəfərlik heyət Bakıya gəlib. Əlavə olaraq Türkiyə və digər xarici ölkələrdən yüzlərlə iştirakçı da internet üzərindən konfransa qatılıb”.

II konfransın 2016-cı ilin oktyabr ayında Bakıda, II konfransın isə 2018-ci ilin sentyabr ayında Türkiyənin İstanbul şəhərində baş tutduğunu xatırladan rektor, III konfransın da yüksək səviyyədə keçiriləcəyinə əminliyini vurğulayıb: “Hazırkı konfransın işində Azərbaycan Tibb Universitetinin Patoloji anatomiya və Məhkəmə təbabəti kafedralarının,

Səhiyyə Nazirliyinin Məhkəmə-tibbi ekspertiza və Patoloji anatomiya Birliyinin, Ədliyyə Nazirliyinin Məhkəmə Ekspertizası Mərkəzinin, Müdafiə Nazirliyinin Məhkəmə-tibbi ekspertiza və Patoloji Anatomiya Mərkəzinin, Daxili İşlər Nazirliyinin Kriminalistika İdarəsinin və digər qurumların nümayəndələri, o cümlədən Türkiyə və Azərbaycanndan çoxlu sayda media təmsilçiləri iştirak edirlər.

Bildiyimiz kimi, Azərbaycan və Türkiyə səhiyyə qurumları arasında uzun illərə söykənən möhkəm əməkdaşlıq münasibətləri mövcuddur. Xüsusilə 44 günlük Vətən müharibəsi zamanı qardaş ölkənin təcübəli həkimləri daim yanımızda oldu, bizimlə birlikdə qazilərimizin sağlamlıqlarına qovuşması üçün əllərindən gələni əsirgə-

mədilər. Biz bunu çox yüksək qiymətləndiririk və heç vaxt unutmayaçağıq. Biz böyük qələbəni birlikdə qazandıq. Allahdan şəhidlərimizə rəhmət, qazilərimizə şəfa diləyirəm”.

Azərbaycan Tibb Universitetinin Türkiyə ali təhsil ocaqları ilə geniş əlaqələrindən də söhbət açan professor Gəray Gəraybəyli 30-a yaxın universitetlə əməkdaşlıq protokollarının imzalandığını diqqətə çatdırıb: "Bu protokollar çərçivəsində tələbələrımız mütəmadi olaraq Türkiyədə qısa və uzun müddətli praktikalar keçirirlər. O cümlədən diplomların qarşılıqlı tanınması ilə bağlı işlər aparılır. Həmçinin Azərbaycan Tibb Universiteti hər zaman Türkiyədən olan tələbələrin çoxluğu ilə fərqlənib. Hazırda ATU-da baza ali təhsil və rezidentura səviyyəsində 800 nəfər Türkiyə vətəndaşı təhsil alır. Əminəm ki, qardaş ölkələrimiz arasındakı münasibətlər, o cümlədən tibbi sahədəki əməkdaşlıq əlaqələri gətdikcə daha da möhkəmlənəcək".

lənəcək. Çünki qardaşlıq münasibətlərimiz geridönməz bir prosesdir”.

ATU rəhbəri çıxışının sonunda konfransın işinə uğurlar arzulayıb.

Səhiyyə nazirinin müavini El-sevər Ağayev belə canlı tədbirlər üçün qərubsədiklərini deyib. Azərbaycan və Türkiyə arasında əlaqələrin həmişə yüksək səviyyədə olduğunu bildirən nazir müavini, hələ müstəqilliyimizin ilk illərində yüzlərlə azərbaycanlı həkimin Türkiyədə bilik və bacarıqlarını artırdığını diqqətə çatdırıb. Eyni zamanda COVID-19 pandemiyası ilə əlaqədar və Vətən müharibəsi dövründə də Türkiyə Cümhuriyyətinin öz qardaşlarından dəstəyini əsirgəmədiyini qeyd edib. Nazir müavini hər iki ölkə mütəxəssislərinin bir araya gəl-

rib ki, məişət zorakılığı, qadın və uşaqlara qarşı şiddətə dair xəbərlər yayımlanarkən hadisə qurbanlarının şərəf və ləyaqəti mütləq nəzərə alınmalıdır.

Türkiyə Respublikasının Azərbaycandakı fəvqəladə və səlahiyyətli səfiri Cahit Bağcı iyunun 15-də Azərbaycan və Türkiyə arasında imzalanan Şuşa Bəyannaməsinin bütün sahələrdə əlaqələrin daha da inkişaf etməsinə zəmin yaratdığını vurğulayıb. Səfir konfransın mövzusunun aktuallığını diqqətə çatdıraraq, vətəndaş cəmiyyətinin hər cür şiddətə qarşı mübarizə aparmasında vacibliyini qeyd edib.

RTÜK Başkanı Ebubekir Şahin ve Türkiye Respublikası Mətbuat Reklam Agentliyinin rəhbəri Rıdvan Duran medianın şiddətə təsirindən və doğru olmayan xəbərlərə görə cərimələrin tətbiqindən danışılar.

Amasya Universitetinin rektoru Süleyman Elmacı, Azərbaycan Milli Məclisinin deputatı Mələhət İbrahimqızı,

(ombudsman) Səbinə Əliyeva kütləvi informasiya vasitələrini şiddət, zorakılıq halları ilə əlaqədar xəbərlər yayımlayarkən diqqətli olmağa çağırıb. Bildi-

Beynəlxalq TURAZ Akademiyası Konqresinin sədri Osman Celbiş və digər çıxış edənlər mediada yayılan xoşagəlməz və zorakılığa təşviq edən xəbərlərin cəmiyyətə mənfi təsi-

rindən söhbət açıblar.

Səhiyyə Nazirliyinin Məhkəmə Tibbi Ekspertiza və Patoloji Anatomiya Birliyinin baş direktoru, ATU-nun Patoloji anatomiya kafedrasının müdiri, professor Ədalət Həsənov isə çıxışında ölkəmizdə məhkəmə təbabəti üzrə keçirilən konfransın tarixi əhəmiyyət daşıdığını vurğulayıb. Qeyd edib ki, konfransda məhkəmə təbabəti və patoloji anatomiyaya dair elmi-tədqiqat işlərinin nəticələri ilə yanaşı, mütəxəssis mübadiləsi məsələləri də müzakirə olunaçaq.

Sonra konfrans işini panel sessiyaları ilə davam etdirib.

Sentyabrın 10-da keçirilən panel sessiyalarına professor Ədalət Həsənov, ATU-nun Beynəlxalq əlaqələr şöbəsinin müdürü, dosent Müşfiq Orucov, türkiyəli mütəxəssislər Gökhan Oral, Ali Yıldırım, Cengiz Aldemir, İbrahim Şahin, Emel Hül-ya Yükseloğlu, B.Sezer Öner moderatorluq ediblər. “Siddət və media – 3”, “Yarılma prosedurları”, “Ədliyyə elmləri”, “Şifahi təqdimatlar”, “Müharibə və terror yaralarının yarılma prosedurları” və digər mövzularda maraqlı məruzələr dinlənilib.

Növbəti gündə isə Günsel Çetin, Bora Büken, Erdinç Öztürk və Gökmen Karabağın moderatorluğu ilə "Kriminal psixologiya", "Patologiyada tibbi təcrübə səhvləri", "Antropologiya"ya dair geniş diskussiyalar aparılıb. Məruzəçilər sessiya iştirakçılarının suallarını cavablandırılıb. Eyni zamanda poster təqdimatları olub.

Konfrans türküyəli və yerli mütəxəssislərin məhkəmə-tibbi ekspertiza və patoloji anamiiyanın ən aktual problemlərinə dair çıxışları və bu sahədə tətbiq edilən son metodların müzakirəsi ilə öz işini yekunlaşdırıb.

A. KAMRANOĞLU

Polşa səfiri ilə görüşdə əməkdaşlıq məsələləri müzakirə olunub

Polşa Respublikasının ölkəmizdəki fəvqəladə və səlahiyyətli səfiri Rafal Poborski Azərbaycan Tibb Universitetinin rektoru Gəray Gəraybəyli ilə görüşüb.

Görüş zamanı professor G.Gəraybəyli ATU-nun fəaliyyətində beynəlxalq əlaqələrin genişləndirilməsini prioritet istiqamətlərdən biri kimi qiymətləndirib və qeyd edib ki, hazırda dünyanın 80-ə yaxın elm və təhsil qurumu ilə bağlanmış müqavilələr əsasında əməkdaşlıq həyata keçirilir. Polşa Respublikasının ali təhsil məktəbləri, elmi qurumları ilə əlaqələrin qurulmasının əhəmiyyətindən bəhs edən rektor bildirib ki, müxtəlif istiqamətlər üzrə belə imkanlar var və bu məsələdə Polşanın Azərbaycandakı səfirliyinin dəstəyi çox önəmlidir. Rektor qarşılıqlı əməkdaşlıq sayəsində bir çox uğurlu layihələrə imza atıla biləcəyini vurğulayıb.

ATU-nun 90 illik tarixi haqqında səfirə məlumat verən professor G.Gəraybəyli görüş zamanı, həmçinin universitetin müasir dövrdəki fəaliyyətinə də nəzər salıb. Qeyd olunub

ki, hazırda ATU-nun 4 klinikası ilə yanaşı, 6 tədris binası, inzibati binası, 1700 yerlik 6 tələbə yataqxanası var. Təkcə 11 mərtəbəli müasir tipli tədris binası 2500 tələbəni qəbul etmək imkanına malikdir. Burada universitetin bir sıra nəzəri kafedraları, internet mərkəzi, 1 milyona yaxın kitab ehtiyatı olan unikal kitabxanası və "Təbib" nəşriyyatı yerləşir. Rektor, həmçinin bildirib ki, hazırda ATU-da 39 ölkədən 2000-dən çox əcnəbi tələbə təhsil alır.

Son 2 ildə pandemiya ilə bağlı yaranmış gərgin duruma baxmayaraq, tədris sisteminin təkmilləşdirilməsi, təhsilin keyfiyyətinin yüksəldilməsi üçün universitet daxilində görülən işlərdən danışan professor G.Gəraybəyli qeyd edib ki, ATU-nun beynəlxalq akkreditasiyası üçün müraciət olunub və yaxın zamanlarda bu istiqamətdə də müsbət nəticə əldə ediləcəyi gözlənilir.

Səfir Rafal Poborski ölkələrimiz arasında tarixən möhkəm əlaqələr olduğunu vurğulayıb. Tibb sahəsində əməkdaşlıqdan geniş bəhs edən səfir, bu əlaqələrin əks olunduğu kitabı ATU-ya hədiyyə edib. O, Polşada tibb profilli 11 universitetin fəaliyyət göstərdiyini, bu ali məktəblərlə ATU arasında münasibətlərin yaradılmasının vacibliyini və bu istiqamətdə işlərin aparılmasına dəstəyini ifadə edib.

Görüşdə ATU və Polşa alimlərinin birgə tibb təhsili üzrə dərslilər hazırlaması məsələsi də müzakirə olunub. Qonaqlar polşalı alimlərin müəllifi olduğu müxtəlif dərsliləri ATU-nun kitabxanasına hədiyyə ediblər.

Görüşdə ATU-nun beynəlxalq əlaqələr üzrə prorektoru, dosent Orxan İsayev, Polşa Respublikasının ölkəmizdəki fəvqəladə və səlahiyyətli səfirinin birinci müşaviri Bartosz Musialoviç iştirak ediblər.

Koronavirusun yeni ştammi kliniki əlamətlərini dəyişib

Həssas bir dövəmdə yaşayırıq. Artıq öz istəyimizdən asılı olmayaraq, həyat tərzimiz də dəyişir. Arzulamadığımız halda koronavirus adlı bir kabusla iç-içəyik. Gündəlik işimizi də, sosial qaygılarımızı da bu ümumbəşəri bəlanın diktəsinə uyğun tənzimləyirik.

ATU-nun Ağciyər xəstəlikləri kafedrasının müdiri, dosent Rafiq Bayramov deyir ki, koronavirusun yeni ştammi kliniki əlamətlərini dəyişib: "Əvvəllər alfa, beta ştammlarına yoluxan xəstələr daha çox iyibilmə, dadbilmə hissinin itməsindən,

kürəkdə ağrıların olmasından şikayətlənirdilər. Hal-hazırda delta ştammi ilə xəstələnənlərin ən çox şikayət etdikləri əlamətlər isə boğazda ağrının, qıcıqlanmanın olması, udqunma zamanı diskomfortun yaranması, baş ağrılarıdır. Hərəkətin yüksəlməsi isə virusun bütün ştammları üçün xarakterikdir".

Hazırkı durumun epidemioloji cəhətdən bir qədər gərgin olduğunu söyləyən ATU-nun Yoluxucu xəstəliklər kafedrasının müdiri, dosent Cəlal İsayev, bununla yanaşı, böyük bir təhlükə gözləmədiyini də vurğulayıb. Bildirir ki, ölkə səhiyyəsi koronavirusla bağlı tədbirlər

sistemi hazırlayıb həyata keçirir. Yaxın gələcəkdə nəticəsinə görə deyirik: "Əhəlinin bütövlükdə peyvəndlənməsində əsas məqsəd kütləvi immunitetin yaranmasına nail olmaqdır. Vaksinasıya həm yoluxmanın qarşısını alır, həm də yoluxanlarda xəstəliyin yüngül keçirməsinə kömək edir. Müşahidələr də göstərir ki, reanimasiyaya düşənlərin böyük əksəriyyəti vaksin olunmayanlardır. Əhəlinin ən azı 70 faizi vaksinasıyadan keçməlidir ki, kütləvi immunitet yarasın".

Hər iki mütəxəssis canlı təmasları minimuma endirməyi, ictimai nəqliyyatdan mümkün qədər az istifadə etməyi, kütləvi tədbirlərə qatılmamağı məsləhət görür.

Ümumi qənaət belədir ki, vaksinasıyanı müvəffəqiyyətlə başa çatdırsaq, pandemiyanın bitəcəyinə böyük ümidlər bəsləyə bilərik.

Koronaroqrafiya nədir və hansı hallarda aparılır?

Həkim deyir ki, bəzən yanlış olaraq bu yolla damarların təmizləndiyini düşünürlər

Orqanizmdə ən vacib orqanlardan biri ürəkdir. Bizi həyatda saxlayan bu orqanın problemlərini vaxtında aşkarlamaq üçün müəmmədi olaraq kardioloq müayinəsindən keçmək lazımdır. Bəzi hallarda ürəkdə EKV və ExoKV ilə yanaşı, koronarografiya da aparmaq gerek olur.

Tibb üzrə fəlsəfə doktoru, ATU-nun Tədris Cərrahiyyə Klinikasının kardioloqu Yasmin Rüstəmovanın sözlərinə görə, koronarografiya - xüsusi kontrast maddə yeridilməklə, rentgen şüaları altında ürək damarlarının müayinəsidir: "Müayinə nəticələrinə əsasən, ürəyi qanla təmin edən damarların tam mənzərəsini, ürəyin necə qidalandığını, damar daralmasını görmək, bu daralmaların xarakteristikasını müəyyən etmək olar. Koronarografiya yalnız kardioloqun təyinatı ilə aparıla bilər. Pasiyent özbaşına bu müayinəni istəyə bilməz. Prosedur xoşagəlməz olsa da, travmatik, qorxulu və mürəkkəb deyil. Müayinə demək olar ki, ağrısız keçir. Koronarografiyaya xüsusi əks-göstəriş olmasa da, müayinədən öncə xəstəlik

tarixi ciddi şəkildə araşdırılır".

Kardioloq qeyd edir ki, bu müayinə üsulu damar daralmasının müayinələşdirilməsi üçün önəmlidir. Çünki daralma zamanı ürək qidalanması zəifləyir və nəticədə ağrılar yaranır, stenokardiya və ya birbaşa infarkt baş verir: "70% halda miokard infarktı məhz damar daralması ilə əlaqədar olur. Ona görə də vaxtında koronarografiya edib, damarın daraldığını görmək və infarktdan qorunmaq mümkünür. Damar daralmasının qarşısını almaq üçün stent implantasiyasından istifadə olunur. Əgər müayinə nəticəsində koronar arteriya-

ların ciddi zədələnmələri ortaya çıxarsa, bu zaman aortanın açıq əməliyyatı, koronar şuntlama tələb oluna bilər".

Həkimin sözlərinə görə, bəzən koronarografiya vasitəsilə damarların təmizləndiyini düşünürlər. Bu, tamamilə yanlış fikirdir. Koronarografiya - damarların müalicə deyil, müayinə metodudur. Əgər müayinə zamanı ürəyi qanla təmin edən damarların ciddi daralması aşkarlanmayıbsa, düzgün qida və rejimə əməl etmək şərtlə dərman müalicəsi təyin edilir: "Damar daralması zamanı qoyulan stent - adi qələmlərdə gördüyümüz, yaya bənzər kiçik qurğudur və bahalı metalların qarışığından hazırlanır. Damara yerləşdirilmiş stent bir neçə ildən sonra tamamilə toxuma ilə örtülür. Adətən stenti dəyişmək lazım olmur. Lakin bəzi hallarda xəstəlik bədxassəli gedişə malik olur və damarların təkrar zədələnməsi baş verə bilər".

Qeyd edək ki, kardioloq Y.Rüstəmov Azərbaycan Kardiologiya Cəmiyyətinin vitse-prezidenti, həmçinin Avropa Kardiologiya Cəmiyyətinin fəxri üzvüdür.

Vətənə, dövlətə, Ali Baş Komandana və Hərbi Anda sədaqət

Hərbi tibb fakültəsi kursantlarının andiçmə mərasimi keçirilib

Tədris ilinin başlanması münasibətilə Mərkəzi Hərbi Klinik Hospitalın ərazisində Azərbaycan Tibb Universitetinin Hərbi tibb fakültəsinin kursantlarının andiçmə mərasimi keçirilib.

Əvvəlcə ulu öndər Heydər Əliyevin və ölkəmizin ərazi bütövlüyü uğrunda şəhid olanların xatirəsi bir dəqiqəlik sükutla yad olub. Azərbaycan Respublikasının Dövlət himni səsləndirilib.

Hərbi tibb fakültəsinin rəisi, tibb xidməti polkovniki Çingiz Əlləzov kursantları və onların valideynlərini təbrik edərək kursantlara təhsildə, eləcə də xidmətdə uğurlar arzulayıb.

Təntənəli mərasimdə çıxış edən polkovnik Məhərrət Rəzayev, mayor Yaqub Qasımov və kursant Nəsimli Nicat gənc kursantlara Vətənə, dövlətə və Ali Baş Komandana, Hərbi Anda sadıq olmağı, komandir-rəis heyətinin əmr və sərəncamlarını dəqiq və vaxtında yerinə yetirməyi, nizam-intizamla xidmət etməyi, hərbi həkimlik peşəsinin sirlərini dərinləndirərək öyrənməklə şəxsi heyətin sağlamlığını qorumağı tövsiyə ediblər.

Sonra kursantlar sıra meydanında Vətənə sədaqət andı içiblər.

Andiçmə mərasimindən sonra kursantlar üçün bayram konserti təşkil olunub.

Tanınmış neyrocərrah xəstəni 8 illik ağrılardan xilas edib

Tanınmış neyrocərrah, ATU-nun Neyrocərrahiyyə kafedrasının müdiri, dosent Rövşən Xəlilzadənin növbəti əməliyyatı kifayət qədər riskli idi.

Bu haqda məlumat verən həkim deyir: "Əməliyyata aldığımız xəstə 52 yaşlı qadındır. Bu əməliyyatın adı transnazal endoskopik hipofiz adenomasının xaric edilməsidir. Qadında hipofizin adenoması klinik radioloji müayinələr nəticəsində təsbit olunub. İndi isə bizim endoskopik transnazal üsulla, yəni burundan girməklə adenomayı xaric etmək kimi bir məqsədimiz var. Əlbəttə ki, bu özünəməxsus riskləri olan əməliyyatdır. Əməliyyatın davam etmə müd-

dəti hardasa 2-3 saatdır. Bu xəstəlik bütün yaş qruplarında, o cümlədən gənc insanlarda da yaranır. Sadəcə olaraq, bu xəstəyə gec diaqnoz qoyulub. Yəni, xəstə bizə gəlib çıxana qədər onun burunu və burun ətrafları bir qədər böyüyüb. Onu da bildirim ki, bu xəstə səkkiz il qabaq müxtəlif mütəxəssislər tərəfindən bir sıra müalicələr alıb, lakin faydası olmayıb. Nəhayət, biz xəstəni müayinə edərkən onda hipofizin adenomasını aşkarlamışıq və əməliyyat olunmasını təklif etmişik".

Xəstənin gələcək sağlq durumundan danışan həkim qeyd edib ki, o, əməliyyatdan sonra endokrinoloqun nəzarəti altında saxlanmalıdır.

Koronavirusla mübarizədə vaksinasiyanın rolu danılmazdır

Rafiq Bayramov:
“Peyvənd olunmuş şəxslərdə ağciyərin zədələnməsi çox kiçik olur, “buzlu şüşə” isə əksər hallarda müşahidə edilmir”

Hazırda bütün dünya koronavirus pandemiyası ilə mübarizə aparır. Bu baxımdan, vaksinasiya tədbirlərinin aparılması aktual olaraq qalır. Hər zaman səhiyyəimizin önündə gedən Azərbaycan Tibb Universitetində də belə tədbirlərə xüsusi önəm verilir. Tədris Cərrahiyə Klinikasında tələbələrle keçirilən onlayn görüş də mövcud pandemiya şəraitində vaksinasiyanın vacibliyinə həsr olunmuşdu. Onlayn görüşdə ATU-nun professor-müəllim heyətində təmsil olunan tanınmış mütəxəssislər iştirak edirdilər.

İctimai səhiyyə fakültəsinin təşkilatçılığı ilə baş tutan tədbiri fakültənin dekanı, professor Anar Ağayev açaraq özünü, yaxınlarımızı qorumağın tek yolunun vaksinasiya olduğunu bildirib: “Bunu daha yaxşı bilən də bizim tələbələrdir. Ən azı, gündəlik oxuduqlarından və tədris zamanı öyrəndiklərindən məlumatlıdır ki, pandemiya dövründə əhalinin sağlamlığının ən birinci mərhələsi vaksinasiyadır. Təsədüfi deyil ki, İctimai səhiyyə fakültəsində təhsil alan tələbələrə ehsan peyvənd olunub. Peyvənd olunmayan az sayda tələbələrimiz isə vaksin qəbulu üçün növbəyə yazılıb. Güman edirik ki, bütün tələbələrimiz vaksin vurduqca bu xəstəliyə yoluxmaqdan qoruna biləcəklər”.

Yoluxucu xəstəliklər kafedrasının müdiri, dosent Cəlal İsayev

son dövrlər dünya miqyasında koronavirusun artma sürətinin yüksəldiyini deyib: “Bütün Avropa dövlətlərində, eləcə də yaxın qonşularımızda və ölkəmizdə xəstələnmə halları artıb. Buna 4-cü dalğa, hansısa başqa dalğa deməyimizin fərqi yoxdur. Gözümüzün qarşısında xəstələnmə və yoluxma halları baş verir. Eyni zamanda xəstəliyin gedişində müəyyən dəyişikliklər meydana çıxır. Əvvəllər hesab edirdik ki, xəstəlik ancaq yaşlı və yanaşı xəstəliyi olan insanlarda daha ağır keçir. İndi isə gənclərdə bu xəstəliyin ağır, uzun müddətli qızdırma ilə müşayiət olunan formalarına rast gəlinir. Xəstəlikdən qorunmağın və xəstə-

miyaya qarşı mübarizəyə öz töhfələrini verməyə çağırır.

Tələbələrle onlayn görüşdə çıxış edən Ağciyər xəstəlikləri kafedrasının müdiri, dosent Rafiq Bayramov bildirib ki, koronavirusun ən çox zərər verdiyi orqan ağciyərdir. O, ilyarımdan artıqdır ki, dünyanın düzenini dəyişən koronavirus infeksiyasının bütün həyatımızda, o cümlədən tədris prosesində bir çox məcburi dəyişikliklərin yaranmasına səbəb olduğunu söyləyib. Diqqətə çatdırıb ki, tənəffüs infeksiyaları, xüsusən də koronavirus - yoluxma göstəriciləri yüksək olan bir infeksiyadır. “Bu gün koronavirus infeksiyası ailələrdədir, hər evin içərisindədir” - deyən həkim-

liyi yüngül keçirməyin ən etibarlı vasitəsi vaxtında vaksinasiyadan keçməkdir”.

Vaksinasiya olunanların da xəstəliyə yoluxmaqdan sağlamlıq gətirən C.İsayev qeyd edib ki, vaksinin əsas üstünlüyü xəstəliyin yüngül keçməsinə təmin etməsidir. Vaksinasiyadan keçdikdən sonra da bütün qoruyucu vasitələrdən istifadə etməyin vacibliyini söyləyən mütəxəssis, səhiyyə sisteminin gələcək qurucuları olan tibb tələbələrini pande-

pulmonoloq insanları təşvişə salan “buzlu şüşə” sindromu üzərində ayrıca dayanıb: “Yoluxan da, yoluxmayan da bu sindromdan danışır, hər kəs ciyərlərində şüşələnmənin olub-olmamasının fərqi vardır. “Buzlu şüşə” radioloji termdir, ağciyərlərdə iltihabi bir prosesdir. Ağciyər toxumasının sıxlaşması, şüanı keçirmək qabiliyyətinin zəifləməsi nəticəsində kompüter tomoqrafik müayinə zamanı ağciyərin dumanlı, buzlu şüşə kimi tam aydın olmayan görüntüsünün mə-

cazi ifadəsidir. Hal-hazırda əsasən koronavirus pandemiyasında işlədilsə də, biz illərlədir ki, kompüter tomoqrafiyası zamanı buzlu şüşə görüntüsünü spesifik və qeyri-spezif iltihabi xəstəliklərdə müşahidə etmişik. Yeni buzlu şüşə görüntüsü tam yeni, yalnız koronavirusda olan bir hal deyil”.

R.Bayramov tələbələrini də maraqlandıran buzlu şüşədə zədələnmə faizinə toxunaraq bildirib ki, bu faizi hesablamağın konkret bir düsturu yoxdur: “Yeni nisbi olaraq ağciyərlərin hansısa bir hissəsinin zədələnməsini göstərmək olar. Koronavirus pnevmoniyası zamanı ağciyərlərdə olan buzlu şüşənin xarakterik bir görüntüsü var. Adətən ağciyərin aşağı paylarını əhatə edir. Bəzi hallarda bütün ağciyər sahələrini də tuta bilər. Koronavirus pnevmoniyasının rast gəlinməsi, yeni infeksiyanın müşahidə olunduğu müddətdə istər alfa, istər beta, istərsə də indiki delta ştammi vaxtı buzlu şüşə görüntüsü ilə rastlaşırıq. Koronavirus pandemiyası ilə mübarizədə fərqli məlumatların olmasına baxmayaraq, bu cür infeksiyalarla, pandemiylarla mübarizədə vaksinasiyanın rolunun danılmaz olduğunu qeyd edə bilərəm. Çünki gündəlik praktikamızdan da görürük ki, vaksinasiya olunmuş şəxslərdə ağciyərin zədələnməsi və buzlu şüşənin əhatə dairəsi daha kiçik olur. Ağciyərlərin müayinəsi zamanı adətən buz-

lu şüşə görüntüsü müşahidə olunmur. Yeni proses yuxarı tənəffüs yollarında bitir”.

Həkim onu da vurğulayıb ki, 2-ci dozanı qəbul etmələrindən 2 həftədən artıq müddət keçmiş şəxslərdə koronavirus çox süst, az simptomlu olur. Pandemiya dövründə ən böyük problemin psixoloji olduğunu xatırladan dosent R.Bayramov həqiqəti əks etdirməyən, insanlarda təşviş doğuran yanlış məlumatlara ciddi yanaşmamağı məsləhət görüb. Vaksinasiyanı pandemiya qarşı mübarizədə ən səmərəli vasitə kimi dəyərləndirib.

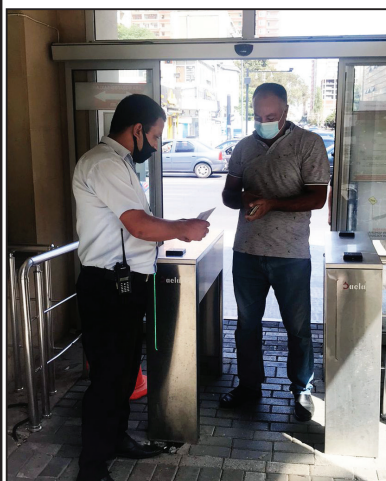
Epidemiologiya kafedrasının dosenti Elman Vahabov isə vaksinasiyaya inamsızlığın təbliğində ilk növbədə sosial şəbəkələri günahlandırır. Başqa bir səbəb kimi vaksinin haqqında bilgilərin az olmasını göstərib. Qeyd edib ki, ümumiyyətlə vaksinlər kəşf olunana qədər uşaqların kütləvi tələf olması baş verirdi. Vaksinlərin kəşfindən sonra bir sıra xəstəliklərin kökü kəsilib. Vaksinlərə qarşı əks göstərişlərin də olduğunu söyləyən epidemioloq bu göstərişləri şərti olaraq mütləq və nisbi əks göstərişlər kimi səciyyələndirib. Bildirib ki, nəinki bütövlükdə vaksinə qarşı, hətta onun hansısa komponentinə qarşı allergiya müşahidə olunarsa, bu, vaksinasiyaya əks göstərişdir. O, Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatının qiymətləndirməsini xatırladaraq vurğulayıb ki, insan sağlamlığını qoruyan 2 mühüm amildən birincisi vaksin, ikincisi təmiz, keyfiyyətli içməli sudur.

Tibbi mikrobiologiya və immunologiya kafedrasının tədris hissə müdiri, dosent Hayat Əliyeva bildirib ki, vaksinasiyanın əhəmiyyətini başa düşmək üçün ilk növbədə “vaksin nədir” sualına aydınlıq gətirilməlidir. Vaksinasiyada məqsədin nədən ibarət olmasını, bunu niyə etdiyimizi bilməliyik. Onun orqanizminizi necə qoruduğuna əmin olmalıyıq. Bilməliyik ki, bütün vaksinlər bir məqsədə - antici-simlərin yaranmasına xidmət edir. Əsas funksiyası virusu neytrallaşdırmaqdır. Əgər antici-sim varsa, virusu tutub neytrallaşdıracaq.

Tədbirdə çıxış edənlər pandemiya dövründə tibbi maskadan istifadə, ara məsafəsi saxlamaq və əl gigiyenasına əməl etmək kimi 3 qızıl qaydanın zəruriliyini döndə-döndə xatırladıblar. Tanınmış mütəxəssislər vaksinasiyaya qarşı inamsızlığı aradan qaldırmağın yollarından da söhbət açıblar. Eyni zamanda tələbələrə təkcə vaksinasiya olunmaqla kifayətlənməməyə, gələcəyin səhiyyə mütəxəssisləri olaraq pandemiya qarşı mübarizənin önündə getməyə çağırıblar.

Onlayn görüş zamanı tədbir iştirakçılarının çoxsaylı sualları da cavablandırılıb.

ATU-da karantin rejiminin qaydalarına ciddi əməl olunur

Ölkə ərazisində əhalinin sağlamlığının keyfiyyətli şəkildə qorunması məqsədilə Nazirlər Kabinetinin ardıcıl verdiyi qərarlara sonradan mövcud şəraitə uyğun əlavə və dəyişikliklər edilir.

Nazirlər Kabineti “Xüsusi karantin rejiminin müddətinin uzadılması və bəzi məhdudiyyətlərin aradan qaldırılması ilə bağlı tədbirlər barədə” bu il mayın 26-da qərar verib. Qərara əsasən,

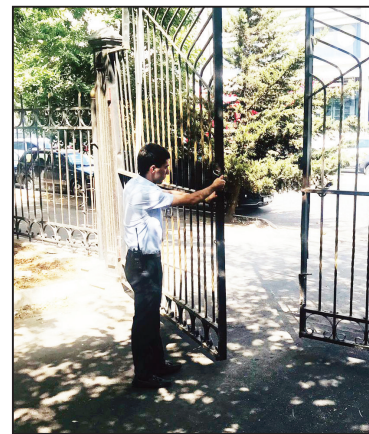
sentyabrın 1-dən etibarən dövlət orqanları (qurumları), o cümlədən mülkiyyət formasından asılı olmayaraq bütün tibb, əczaçılıq, elm və təhsil müəssisələrində çalışanlardan COVID-19 pasportu və ya immunitet sertifikatı tələb olunmalı, bu sənədləri təqdim etməyən əməkdaşlar iş yerinə buraxılmamalıdır. Ölkəmizdə fəaliyyət göstərən ən böyük ali təhsil müəssisələrindən biri də Azərbaycan Tibb Universitetidir. Bəs Nazirlər Kabinetinin sözügedən qərarında nəzərdə tutulan tələblərə universitetimizdə necə əməl olunur? Məsələyə aydınlıq gətirmək üçün ATU-nun mühafizə xidmətinin fəaliyyəti ilə tanış olduq. Müşahidələrimiz zamanı belə oldu ki, universitetin əsas girişində dayanan mühafizəçilər əraziyə daxil olan hər kəsdən xidməti vəsiqə ilə yanaşı, COVID-19 pasportunu təqdim etməyi də tələb edirlər. Və yalnız sənədləri qaydasında olan şəxsləri əraziyə buraxırlar.

Azərbaycan Tibb Universitetinin Mühafizə xidmətinin rəisi Həsərət Rəsulov universitet rəhbərliyi tərəfindən karantin rejiminin şərtlərinə uyğun olaraq təlimatlandırıldığını və şəxsi heyatin

təlimat əsasında fəaliyyət göstərdiyini qeyd etdi: “Biz mühafizə heyəti olaraq, iş günləri universitetin əməkdaşlarının, müəllim-tələbələrə və həkimlərin əraziyə buraxılış rejimini tənzimləyirik. Universitetin əməkdaşları əraziyə əsas girişdən daxil olurlar. Mühafizəçilərimiz Asim Qurbanov və Türkanə Əhmədova tərəfindən onların xidməti vəsiqələri ilə yanaşı, COVID-19 pasportu da yoxlanılır. Sənədlərin bir-birinə uyğun olub-olmaması müəyyən edilir. Əgər sənədlər qaydasındadırsa, əraziyə daxil olmalarına icazə verilir”.

H.Rəsulov universitetin əməkdaşlarından bəzilərinin hələlik COVID-19 pasportu olmadığını və bu səbəbdən əraziyə buraxılmadığını da bildirdi: “Onlara izah edirik ki, karantin rejiminin qaydalarına hər birimiz əməl etməliyik. Anlayışla qarşılayanlarla yanaşı, bizdən inciyənlər də olub. Amma buna baxmayaraq, öz üzərimizə düşən vəzifəni həyata keçiririk. İndiyədək ciddi bir problemə üzləşməmişik”.

Şəxsi avtomobili olan əməkdaşlar isə universitetə digər girişdən daxil ola bilərlər. Həsərət Rəsulov söylədi ki, burada mühafizəçi Yasin Nəsibov tərəfin-

dən qaydalara əməl edilməsinə ciddi nəzarət olunur: “Mühafizəçilərimizdə əraziyə daxil olmaq istəyən avtomobillərin siyahısı var. Bununla yanaşı, sürücülər COVID-19 pasportunu da təqdim etməlidirlər. Bu zaman kitaba qeydiyyat aparılmaqla, həmin şəxslərə əraziyə daxil olmağa icazə verilir. Əgər avtomobilin nömrəsi siyahıda varsa, amma sürücünün COVID-19 pasportu və ya immunitet sertifikatı yoxdursa, həmin şəxsi əraziyə buraxmırıq. Bir sözlə, Tibb Universitetinin mühafizəsi etibarlı əllərdədir”.

Beləliklə, Nazirlər Kabinetinin pandemiya şəraiti ilə əlaqədar müəyyənləşdirdiyi qaydalara universitetimizdə yüksək səviyyədə əməl olunur.

Psixi sağlamlıq fiziki sağlamlıq qədər önəmlidir

Professor Fuad İsmayilov: “20-30 il əvvəl axşamlar xəbərlərə qulaq asar, gün ərzində 1-2 saat qəzet oxuyardıq. İndi hər dəqiqə çox fərqli informasiyalar alırıq”

Müsahibimiz ATU-nun Psixiatriya kafedrasının professoru, Psixi Sağlamlıq Mərkəzinin direktoru Fuad İsmayilovdur.

– Fuad doktor, insanın psixi sağlamlığı deyəndə, öncə ağılımıza nə gəlir? Hansı psixi xəstəliklər daha geniş yayılıb?

– Mərkəzə son zamanlar ən çox hansı problemlərlə bağlı müraciət edirlər?

– Son bir il nəzərə almasaq, deyirdim ki, bütün problemlərlə bağlı müraciətlər olur. Mərkəzimizə təkcə zəruri reabilitasiyaya ehtiyacı olan psixi xəstələr deyil, sırf psixoloji problemlərlə üzləşən şəxslər, normal yola gedə bilməyən ər-arvadlar, həmçinin uşaqlar

xalq təşkilatı ilə birgə həyata keçirdik. Onlarla iş birliyi nəticəsində 4 il müddətində Azərbaycanın 5 regionunda xidmət alan insanların motivasiyasına nail olduq. Bu layihə çərçivəsində keçirilən müxtəlif treninqlərə jurnalistlər də qoşuldular. Kolumbiya və Harvard universitetləri ilə də uğurlu layihələr həyata keçirmişik. Mərkəzimizin 3 əməkdaşı Harvard Universitetində 6 ay və 8 ay müddətində təcrübə keçiblər, indi burada çalışırlar.

Hələlik sonuncu ən böyük layihəmiz Çikaqo Universiteti ilə birgə hazırladığımız uşaq psixi sağlamlığı üzrə 5 illik layihədir.

– Pandemiyanın və müharibənin insanların psixoloji durumuna təsirini necə qiymətləndirərdiniz?

– Aydın ki, müharibənin qələbə ilə bitməsi bütün insanlarımızı sevindirən bir haldır. Amma bu da realıdır ki, müharibə zamanı kifayət qədər gənclərimiz zərər çəkiblər. Bizim əsas məqsədimiz onların psixi sağlamlığını qorumaqdır. COVID-in psixoloji duruma təsiri də bir başqadır. Çoxlu sayda həkimlərimiz COVID-ə ayrılmış klinikalarda sutkalarla işləyiblər. Bu, onların psixi durumuna istər-istəməz mənfi təsir edib. Xeyli insan dünyasını dəyişib. Cəmiyyətdə fiziki, emosional yüklənmələrin artması insanlarda tükenmə sindromu yaradıb. Öz yaxınlarını itirənlər, vaksinasıyadan qorxanlar depressiyaya düşə bilirlər.

sında xoşagəlməz izlər buraxır.

Onkoloji, astma xəstələrinin, digər xroniki xəstəliklərdən əziyyət çəkən insanların vəziyyəti daha pisdır. İnsanların normal həyat tərzini, münasibətlər sistemi dəyişib. Yaxın qohumlar biri-birindən uzaq düşüblər. Xaricdə oxuyan tələbələrin öz valideynlərini görmək, doğmaları ilə ünsiyyət imkanları da məhduddur. Əyani dərslərin onlayn dərslərlə əvəzlənməsi, sadələşdirmə və sadələşməyən digər faktorlar psixoloji duruma mənfi təsir göstərən amillərdir.

– Son dövrlərdə depressiyaların artmasının səbəbləri nədir?

– Burada bir yox, bir çox faktorlar var. İlk növbədə informasiya bolluğudur. İyirmi, otuz il əvvəl axşamlar hansısa xəbərlərə qulaq asar, gün ərzində 1-2 saat da qəzet oxuyardıq. İndi hər dəqiqə çox fərqli informasiyalar alırıq. Bu informasiyalar maraqlı olduğu qədər də böyük yüklənmədir. Əvvəllər yaxın bir neçə ildə hansı işləri görə biləcəyimizi təxmin edirdik. İndi bu cür planlaşdırma mümkünsüzdür. Ali məktəbi bitirəndə aldığımız biliklərin cüzi təkmişdirmələrlə 10, 15 il kifayət edəcəyinə əmin idik. Hal-hazırda inkişaf o qədər sürətlə gedir ki, qazandığımız yeni biliklər bir neçə ildən sonra aktuallığını itirir. Sosial rəqabət artır, tələbatlar çoxalır, fundamental

zəcə bitirmişdim. Bizə öyrətməmişdilər ki, depressiya 30 yaşdan sonra ola bilər, daha çox yaşlı insanlara aiddir. Bu gün depressiyalar nəinki gənclərdə, hətta uşaqlarda və yeniyetmələrdə də baş verir.

– Depressiyanı mərhələlərə bölmək olarmı? Əgər olarsa, ən pis, sonuncu mərhələni intihar hesab etmək mümkündürmü? İntiharların qarşısı necə alınmalıdır?

– Depressiyanın 4 mərhələsi var: yüngül depressiya, orta depressiya, psixiatrik əlamətlərsiz ağır depressiya və psixiatrik əlamətlərlə ağır depressiya. Amma indi hətta orta depressiya zamanı da intihar hallarına rast gəlirik. İntihar, əlbəttə ki, depressiyanın nəticəsidir, lakin intihar üçün insanın həyatında mütləq krizis olmalıdır. Krizis insanların psixoloji resurslarının tükenməsidir, situasiyadan çıxma bilməməsidir.

“İntihar pis şeydir, sən özünü öldürmə” deməklə problem öz həllini tapmır. İntiharın qarşısını almaq üçün yaxşı inkişaf etmiş psixoloji xidmət mərkəzləri ilə yanaşı, peşəkar mütəxəssislərə də ehtiyac duyulur. Təəssüflər olsun ki, bizdə belə mərkəzlər və mütəxəssislər yalnız Bakıda cəmlənib. Regionlarda belə mərkəzlər ya yoxdur, ya da çox azdır. Mütəxəssislər də çatışmır. Müvafiq qurumlarla birgə müharibədən sonra özünü daha qabarıq göstərən bu problem üzərində işləyirik.

Son olaraq demək istədim ki, psixi sağlamlıq fiziki sağlamlıq qədər dəyərlidir. Yeni normal harmoniyada yaşamaq, normal münasibətlər qurmaq, normal işləmək, həyatdan zövq almaq çox vacib şərtlərdir. Bizə insanlar çox vaxt son mərhələdə müraciət edirlər. Halbuki, bundan əvvəlki mərhələlərdə özünü və yaxın ətraflarını daha yaxşı qoruya bilərlər.

Arif MƏMMƏDLİ

– Əvvəla onu deyim ki, psixi sağlamlıq və psixi pozuntu başqa-başqa anlayışlardır. Psixi sağlamlıq insanın həyat keyfiyyətinin yüksək, davranış formalarının effektiv, sosial rifahının yaxşı olmasını şərtləndirir. İnsanın öz resurslarını, potensialını realizə etmək bacarığı, ətraf mühitlə və digər insanlarla normal münasibət qurması psixi sağlamlıqdır.

İnsanın normal yaşaya bilməməsi, başqaları ilə normal münasibətlər qurmaması və normal işləməməsi isə psixi pozuntu kimi qiymətləndirilir. Psixi pozuntuların yüngül, keçici və ağır formaları var ki, bu sıralamada depressiyalar, təşviş və adaptasiya pozuntuları, həmçinin əlilliyə gətirib çıxaran şizofreniya, şəxsiyyət pozuntusu və digər xəstəliklər xüsusi yer tutur.

– Rəhbərlik etdiyiniz Psixi Sağlamlıq Mərkəzi insanlara hansı problemlər üzrə və nə cür köməklik göstərir?

– Bizim mərkəz Səhiyyə Nazirliyinin qəbul etdiyi tibbi sağlamlıq üzrə Milli strategiyanın tərkib hissəsi olaraq 2012-ci ildə yaradılıb. Mərkəz öz fəaliyyətini iki əsas istiqamət üzərində qurur. Birinci istiqamət odur ki, biz ölkə səviyyəsində bütün statistikanı aparır, psixi sağlamlıq üzrə müxtəlif proqramlar işləyib hazırlayırıq. Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatı və digər beynəlxalq təşkilatlarla əməkdaşlıq çərçivəsində psixi sağlamlıq sahəsində olan resursları, o cümlədən insan resurslarını inkişaf etdirməyə çalışırıq.

İkinci istiqamətimiz isə psixi sağlamlıq üzrə bütün dünyada mövcud olan icma əsaslı xidmətlərdir. Mərkəzimizdə bu xidmətlər ayrı-ayrı şöbələr vasitəsilə həyata keçirilir. Krizis şöbəsində daha çox II Qarabağ müharibəsi zamanı travmatik şəkildə keçirən, zərər çəkən qazilərimizə psixoloji, bəzən də psixiatrik xidmətlər göstərilir. Reabilitasiya şöbəsinin başlıca prioriteti isə insanın adaptasiyasını yüksəltməkdir. Burada psixoloqlar, sosial işçilər, reabilitasiya üzrə mütəxəssislər və əmək terapevtləri bütöv bir komanda olaraq çalışırlar. Bir məqama da toxunum. Məlumdur ki, psixiatriya xəstəxanasında müalicə alanların qohumları, tanışları əksər hallarda onlardan uzaqlaşdıqından, həmin xəstələrin psixi durumu daha da pisləşir. Bu baxımdan mərkəzimizdə adi stasionarın alternativ olan gündüz stasionarının fəaliyyət göstərməsi də müsbət nümunədir. Çünki stasionarda aldığı xidmətin eynisini ambulator şəkildə alan xəstələr gündüz saat 2-3-dən sonra evlərinə gedir, əlavə kompleks yaşamırlar.

da gələrek ailə psixoloqlarımıza müraciət edirlər. Amma son vaxtlarda ən çox müraciət edənlər müharibədən sonra posttravmatik stress pozuntusu yaşayan qazilərimizdir. Mərkəzimizə hər gün ən azı 7-8 qazi müraciət edir. Onlara orta krizis şöbəsində köməklik göstəririk. Belə bir qayda da yaratmışıq. Eyni gündə müalicəvi konsultativ və krizis şöbələrinə müraciət edənlərin yerlərini növbəti günlərdə dəyişirik.

– Müasir dövrümüzdə psixi xidmətlərdən biri də art-terapiyadır. Bu müalicə üsulu özünü doğruldurmu?

– Bizdə bu xidmət əla səviyyədədir. Yaxşı bir art-terapevtimiz var. Mehriban Şəmsəddinskaya. Peşəkar rəsəmdir. O, İngiltərədə, digər ölkələrdə art-terapiya üzrə təhsil alıb. Reabilitasiya şöbəsinin xüsusi otaqlarında həm uşaqlarla, həm də böyüklərlə art terapiyası aparır. Burada xəstələr də nəse düzəldirlər. Mərkəzin foyesində, mənim kabinetimdə, ayrı-ayrı otaqlarda gördüyünüz rəsmlər də pasiyentlərimizin, əsasən də uşaqların əl işləridir. Bu iş əvvəllər qrup şəklində aparılırdı. Təəssüf ki, pandemiya ilə əlaqədar olaraq fərdi qaydada aparmağa məcbur olduq. Çünki bir otaqda 10 nəfərdən çox adamın qalmasına icazə verilmir.

– Mərkəzin beynəlxalq əlaqələri hansı səviyyədədir?

– Bu mərkəz yaranandan sonra bizdən 8 nəfər sağlamlıq mütəxəssisi, həmçinin Maşağa xəstəxanasının mütəxəssisləri Litvanın Vilnüs şəhərinə göndərildi. Çünki orada yaxşı inkişaf etmiş reabilitasiya xidmətləri var idi. Çalışdıq ki, mütəxəssislərimiz müəyyən təcrübə qazansınlar. Elə həmin il Litvadakı mütəxəssisləri mərkəzimizə dəvət etdik. Onlar düz bir ay bizim mütəxəssislərlə bir yerdə işlədilər, təcrübə mübadiləsi apardılar. Bir də Türkiyənin TİKA (Türkiye İşbirliyi və Koordinasiya Ajansı) agentliyi ilə işgüzar əlaqələr qurduq. Buradan 20 nəfəri eyni vaxtda Türkiyəyə göndərdik. Onlar türk mütəxəssisləri ilə birgə işləyib böyük təcrübə topladılar. Sonra mən şəxsi əlaqələrimdən də istifadə edərək əməkdaşlarımızı İngiltərəyə, Fransaya, Hollandiyaya, Cənubi Koreyaya və digər inkişaf etmiş ölkələrə göndərməyə başladım. Minnətdarlıq hissi ilə bildirim ki, bu məsələdə Səhiyyə Nazirliyi maddi və resurs köməyini bizdən əsirgəmədi.

Sonra daha böyük layihələrə imza atdıq. İlk belə böyük layihəmizi psixiatriya üzrə Cenevrə Təşəbbüsü beynəlxalq

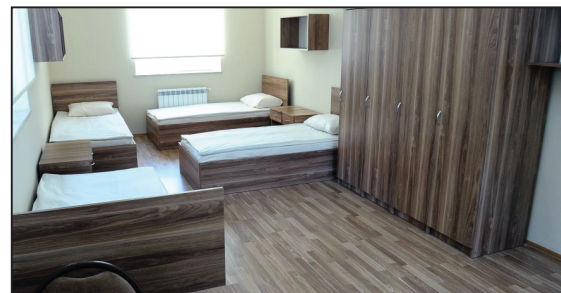
Tutaq ki, hansısa rayonda ağır bir psixi xəstə yaşayıb. Əvvəllər onu Bakıya gətiriblər, psixiatr vaxtılı-vaxtında yoxlayıb, dərmanlar yazıb. İndi isə mövcud vəziyyətə görə Bakıya rahat gələ bilmir, regionlarda da dərmanlar yoxdur. Bütün bunlar insanın psixika-

dəyərlər və prinsiplər dəyişir, istəklər imkanlarla üst-üstə düşmür.

Ötən əsrin 90-cı illərində dünya bankının bir hesabatı çıxmışdı. Orada yazılmışdı ki, XXI əsr depressiya və intiharlar əsri olacaq. Mən də gülüşdüm ki, bu necə ola bilər. Çünki institutu tə-

ATU-nun bütün tələbələri yataqxana ilə təmin olunur

“Azərbaycan Tibb Universitetində yataqxana fəaliyyəti tələbə ilə imzalanmış müqaviləyə əsasən hər il iyul ayının 10-dan etibarən dayandırılmalıdır. Lakin pandemiya ilə əlaqədar son iki ildə iyul-avqust aylarında da tələbələrin yataqxanada yaşamalarına icazə verilib. Amma yeni yataqxanaya müraciət edən tələbələrə sentyabr ayının 8-dən yaşamaq hüququ verən müqavilələr imzalanır və orderlər verilir”. Bunu mətbuata açıqlamasında ATU-nun Mətbuat xidmətinin rəhbəri Günel Aslanova bildirib.

Onun sözlərinə görə, hazırda 4 yataqxana fəaliyyət göstərir, onların ümumi tutumu, pandemiya şərtləri nəzərə alınmaqla, 975 nəfərdir: “Son bir ildə qaz, işıq, su qiymətlərinin, yəni kommunal xərclərin artmasına baxmayaraq, universitet pandemiya vəziyyətini nəzərə alaraq, yataqxanada qiymətləri əvvəlki qaydada saxlayıb. Tələbələrdən yığılan maddi vəsait yataqxananın kommunal xərclərinə ödənilir”.

Qeyd edək ki, Azərbaycan Tibb Universitetində ehtiyacı olan bütün tələbələr hər il yataqxana ilə təmin olunurlar. Bu il də, həmçinin yataqxanaya ehtiyacı olan bütün

tələbələr yerlə təmin ediləcək. Yataqxana haqqı isə tələbənin hansı kursda oxumasından, hansı yataqxanada və neçə nəfərlik otaqda yaşamasından asılı olaraq dəyişir. Bir tələbənin bir aylıq yataqxana ödənişi 30-90 manat arasındadır.

ATU öz tələbələrinin normal yaşayışı, istirahəti və dərslərə hazırlaşması üçün lazımı şəraiti yaradıb. Yerləşdirmə zamanı ilk növbədə şəhid ailələrindən olan tələbələr nəzərə alınır və güzəştlər edilir. Ümumilikdə Tibb Universitetinin tələbələri 100 % yerlə təmin olunur.

Azərbaycan Tibb Universiteti-nin Tədris Cərrahiyyə Klinikasında mütəmadi olaraq təbabətin müxtəlif sahələrini əhatə edən unikal əməliyyatlar aparılır. Bu əməliyyatların böyük əksəriyyətini ayrı-ayrı kafed-raların həm tədrislə, həm də praktiki həkimliklə məşğul olan əməkdaşları həyata keçirirlər. Biz də imkan daxilində icra edilən əməliyyatlar barədə ictimaiyyəti məlumatlandırmağa çalışırıq.

Elə bu məqsədlə bu dəfə ATU-nun Qulaq, burun, boğaz xəstəlikləri kafedrasına üz tutduq. Bələdçimiz isə kafedranın müdiri, professor, Səhiyyə Nazirliyinin baş otorinolarinqoloqu Vəfa Pənahian oldu: "Kafedramızda 3-ü professor, 6-sı dosent, 9-u assistent və 2-si laborant olmaqla 20 əməkdaş çalışır. Ən çətin burun, qulaq, boğaz və qırtlaq əməliyyatlarını uğurla icra edir, anadangəlmə qüsurları cərrahi müdaxilə ilə aradan qaldırıraq.

COVID-19 pandemiyası zamanı Tədris Cərrahiyyə Klinikası öz profilini müvəqqəti dəyişərək koronaviruslu xəstələri qəbul etməyə başladı. Kafedramızın assistenti Rüşət Qurbanov da koronaviruslu xəstələrlə işlədi. Daha sonra klinika Vətən müharibəsində yaralanan əsgər və zabitlərimizin müalicəsinə cəlb olundu. Bu zaman da kafedramızın əməkdaşlarından dosentlər C.Cəlilov, R.Talışinski, Ş.Quvalov, assistent A.Şadlinskaya və başqaları yaralı hərbiçilərimizə yüksək səviyyədə tibbi xidmət göstərdilər.

Klinikaya əsasən qəlpə yaraları olan xəstələr gətirilirdi. Təxminən 100 xəstə akustik travma zamanı qulağın təbil pərdəsinin travmatik perforasiyası diaqnozu ilə müalicə alırdı. Qulaq, burun, boğaz orqanlarında olan qəlpələr çıxarılıb, yanıqlar və ağır zədələr zamanı isə əməliyyatlar həyata keçirilmişdir. Bəzi ağır əməliyyatları üz-çənə cərrahları ilə birgə aparırıdık. Xəstələrin böyük əksəriyyəti ümumi cərrahiyyə və travmatologiya şöbələrinə yerləşdirilmişdi".

Klinikanın daha sonra öz profili üzrə işləmə-

yə başladığını deyən professor V.Pənahian bildirdi ki, bununla yanaşı, ilk dəfə əməliyyat etdikləri yaralı əsgər və zabitlərin üzərində əməliyyatların 2-ci, 3-cü mərhələsini indiyə qədər də aparırlar.

Həkim-cərrah bu yaxınlarda icra olunmuş radikal əməliyyatlar haqqında da bizə məlumat verdi. Əməliyyatların gedişini videogörüntü və professorun izahı ilə birgə izlədik: "Bu əməliyyatlardan ikisi anadangəlmə xo-

lesteatomanın, yəni davamlı böyüyən şişin xaric edilməsi idi. Xolesteatoma konservativ müalicəyə tabe olmur, ona görə də cərrahi müdaxilə yeganə seçimdir. Hər iki pasiyent uşaqlıqdan bu xəstəliyin daşıyıcısı idi. Onlar

klinikaya son etapda müraciət etdikləri üçün biz təcili əməliyyat etməyə məcbur olduq.

Digər xəstəmizdə də anadangəlmə xolesteatoma illər boyunca inkişaf edərək xarici qulaq keçəcəyini tam bağlamışdı. Xəstə bir ildir ki, klinikaya gəlib-getmə, əməliyyata razılıq vermirdi. Axır ki, onu əməliyyatın vacibliyinə inandırma bildik. Bəzi çətinliklərə baxmayaraq, əməliyyat uğurla nəticələndi və əməliyyatdan sonra fəsadlar müşahidə olunmadı.

Başqa bir xəstəmiz isə anadangəlmə xoanal atreziya diaqnozu ilə klinikamıza gətirilən 18 yaşlı gənc qızıdır. Burnunun bir tərəfində sümüklü hissə anadangəlmə ayrılma və uşaq 18 yaşına qədər birtərəfli nəfəs alıb. Bu, xəstəliyin sindromlu forması idi. Onu da bildirim ki, xəstə 4 il əvvəl ürəyindən də əməliyyat olunub. Buna baxmayaraq, anadangəlmə sindromu uğurla əməliyyat etdik.

Bundan əlavə, qırtlaq polipləri əməliyyatlarını göstərə bilərəm. Əməliyyatdan qabaq sol tərəfdə səs telində poliplər vardı. Əməliyyatdan sonra səs telləri normaldır. Bu cür əməliyyatları daha çox endoskopik üsulla aparırıq. Burunətrafı ciblərdə olan bütün polipləri də əməliyyat vasitəsilə çıxarıraq".

Həmsöhbətimiz son zamanlar plastik əməliyyatlarla bağlı daha çox müraciətlərin olduğunu söylədi. Və yenə nümunə üzərində sözüne davam etdi: "Gördüyünüz bu əməliyyat rekonstruktiv əməliyyatdır. Pasiyent 30 yaşlı bir xanımdır. Uşaqlıqda burun travması almışdır. Xəstədə rinoplastika və septoplastika əməliyyatı bir yerdə icra olunub".

Kafedra əməkdaşlarının çoxlu sayda konservativ müalicələr də apardığını bildiren professor, yay fəslində otomikozların, yeni xarici qulaq keçəcəyi dərisinin göbələk xəstəliklərinin xüsusilə inkişaf etdiyini diqqətimizə çat-

dırdı. Qeyd etdi ki, bu xəstəlik zamanı xarici qulaq keçəcəyinin dərisi həm qızırır, həm də şişkin olur. Bu, əməliyyatsız, amma uzun kurs müalicə tələb edən xəstəlikdir.

Kafedra müdiri klinikada böyük audioloji bölümün fəaliyyət göstərdiyini xatırladı: "Burada bütün müayinələr aparılır. BERA testi, yeni təbii və ya sedasyon yuxu şəraitində aparılan obyektiv müayinə metodu vasitəsilə bütün anadangəlmə lal-karlığın, ağır eşitmənin diaqnozunu qoyuruq". V.Pənahian təbil pərdəsinin travmalarına da çox rast gəldiyini, təbil pərdəsində olan dəliyi cərrahi müalicə ilə tam bərpa etdiklərini söylədi.

Professor yuxarı malyar dişə plomb materialı qoyulandan sonra haymor boşluğunda əmələ gələn diş mənşəli qüsurları üz-çənə cərrahiyyəsi kafedrasının əməkdaşları ilə birgə əməliyyat etdiklərini nəzərimizə çatdırdı. Qeyd etdi ki, rezidentlər də əməliyyatlara cəlb olunur. Yeri gəlmişkən, ATU-nun rezidenturasını bitirən Bəhruz Əhmədovun öz diplomunu Türkiyədə tanıtdırmasını təkcə kafedranın deyil, universitetin uğuru kimi dəyərləndirdi. Xatırladaq ki, B.Əhmədov əlavə imtahan vermədən diplomunu xaricdə təsdiqləndən ilk Qulaq-Burun-Boğaz xəstəlikləri mütəxəssisidir.

Cəmil İskəndərov nadir tip bel yırtığı əməliyyatını uğurla icra edib

ATU-nun Tədris Cərrahiyyə Klinikasının Neyrocərrahlik kafedrasının əməkdaşı Cəmil İskəndərov spesifik bel yırtığı əməliyyatını uğurla həyata keçirib.

Həkimin bildirdiyinə görə, bu gün onurğa xəstəlikləri arasında ən çox yayılanlardan biri də bel yırtıqlarıdır. Amma onların içərisində elə tip

yırtıqlar var ki, nadir hallarda rast gəlinir: "Buna tibdə "uzaq lateral yırtıq" deyirlər. Bu tip bel yırtıqlarının xüsusiyyəti ondan ibarətdir ki, yerləşməsi onurğa kanalında deyil,

raq xüsusi yanaşma tələb edir. Yəni "uzaq lateral yırtıq"ların çıxarılması üçün onurğa kanalını açmağa ehtiyac qalmır. Bu əməliyyat zamanı yandan onurğa kanalına yanaşmaqla və onurğa strukturlarına qətiyyətlə toxunmadan yalnız yırtığın kənar edilməsi mümkündür. Bu xəstə üzərində də belə bir əməliyyatı icra etdik. Yan yanaşma ilə yırtığı aradan qaldırdıq. Düşünürəm ki, qısa müddətdən sonra xəstənin ağrıları keçib gedəcək və o aktiv həyata qayıdaraq öz normal iş qabiliyyətini bərpa edəcək".

C.İskəndərov qeyd edib ki, onurğanın degenerativ xəstəlikləri qrupuna aid olan yırtıqlar əsasən bel və boyun nahiyyələrində yaranır: "Uzaq lateral yırtıq"lar onlardan biri olsa da, çox az rast gəlinir. Ümumiyyətlə, onurğanın degenerativ xəstəliklərinə adətən yaşlı insanlarda təsadüf olunur. Amma son dövrlər degenerativ xəstəliklərin gəncləşməsi ilə əlaqədar olaraq, disk yırtığı şikayəti ilə gənc insanlar da müraciət edir".

kanalın xaricində olur. Adı bel yırtıqları ilə müqayisədə daha kəskin ağrılarla müşayiət olunur. Və üstəlik də, problemin aradan qaldırılması texniki ola-

"Erkən diaqnostika olunmadıqda ölümə nəticələnə bilən bağırsaq keçməzliyi mexaniki və qeyri-mexaniki olur. İcra edəcəyimiz növbəti cərrahi əməliyyat da çox ciddi və həm də risklidir. Düşünürəm ki, xəstə düşdüüyü ağır beladan bu yolla xilas olacaq". Bu sözləri növbəti əməliyyat öncəsi Səhiyyə Nazirliyinin baş cərrahi, ATU-nun Ümumi cərrahiyyə kafedrasının müdiri, professor Elçin Ağayev bizimlə söhbətində dedi.

Professor bildirdi ki, əməliyyat olunacaq xəstə Quba rayonundan təcili qaydada ATU-nun Tədris Cərrahiyyə Klinikasına müraciət edib: "Onu ilk öncə rayon xəstəxanasında kompüter tomoqrafiya ediblər və kəskin bağırsaq keçməzliyi diaqnozu qoyduqdan sonra bizim klinikaya göndəriblər. Biz bir-iki gün ərzində kəskin bağırsaq keçməz-

ATU-nun professoru ağır əməliyyat həyata keçirib

liyi əlamətlərini aradan qaldırdıqdan sonra xəstəni əməliyyata götürdük. Qeyd edim ki, xəstənin düz bağırsağına keçən yerdə kəskin irinli iltihabi proses divertikulit və buna bağlı ətraf parakolik nahiyyənin absesi ilə əlaqədar kəskin bağırsaq keçməzliyi yaranmışdı. Sol tərəfli emkolikamiya, yeni nəzər bağırsağın rezeksiyası əmələ gəlib. İndi biz enən çənəbağırsaq düz bağırsağın arasında birincili anastomaz qoyacağıq. Onu da bildirim ki, yoğun bağırsağın sol yarısında kəskin bağırsaq keçməzliyi iltihabi prosesi zamanı şiş fonunda anastomaz qoymaq bir az risklidir. Amma biz bu sahədə təcrübəmizə arxayın olaraq və Tədris Cərrahiyyə Klinikasının potensial imkanlarını nəzərə alaraq, burada enən çənəbağırsaq düz bağırsağın arasında birincili

anastomaz qoymaq fikrindəyik. Düşünürəm ki, anastomaz tutar və xəstə sol tərəfə yoğun bağırsaq çıxarılmasından, yeni talostoma adlı ağır bir beladan bu yolla xilas olar. Burada məqsəd ondan ibarətdir ki, yoğun bağırsaq stoma şəklində çölə çıxarılmasın, çünki bu, xəstə üçün olduqca çətin bir məsələdir. Çünki xəstənin 2-3 ay müddətində yoğun bağırsağın çölə çıxarılmış hissədən nəcis forması bağlanmalıdır. Ona görə də bu üsul xəstə üçün böyük bir diskomfortdur və biz də təcrübəmizə əsaslanaraq, xəstəyə birincili anastomaz qoymaq qərarındayıq".

Əməliyyatın təxminən 3 saat davam edəcəyini söyləyən cərrahın sözlərinə görə, bağırsaq keçməzliyi çox ciddi bir problemdir və ona hər yaşda olan insanlarda rast gəlinir. Əgər bağırsaq keçməzliyi vaxtında və düzgün müalicə olunmazsa, ölümə nəticələnə bilər.

Dərsdə öyrən, həyatda gör

İsrail Məhərrəmbəyli: Tələbələrimizin praktik təcrübələrinin artırılması məqsədi ilə klinikalarımızda işləmələrinə şərait yaradılıb

Azərbaycan Tibb Universitetində bu tədris ilində pandemiya ilə əlaqədar son semestrde istehsalat təcrübəsi keçirilməyib. Bununla bağlı tələbələrin yayda praktik təcrübələrinin artırılması məqsədi ilə universitet rəhbərliyi tərəfindən onlara şərait yaradılıb. Belə ki, gələcəyin həkimləri xəstəxanalarda işləyərək həm bilik və bacarıqlarını artırılar, həm də xəstələrlə ünsiyyət qurmaq vərdişinə yiyələniblər.

Bu barədə məlumat verən ATU-nun II Müalicə-profilaktika fakültəsinin dekanı, Anesteziologiya və reanimatologiya kafedrasının dosenti İsrail Məhərrəmbəyli xatırladı ki, əvvəlki illərdə imtahanlardan sonra tibb tələbələri praktik təcrübələrə yiyələnmiş və daha peşəkar həkim fəaliyyətinin başlanğıcı olaraq şəxsi həkim təcrübəsinə sahib olmaq məqsədi ilə yayda respublikanın müxtəlif xəstəxanalarına göndərilirdi: "Boloniya sistemine keçdikdən sonra qaydalara uyğun olaraq istehsalat təcrübələri semestr ərzində aparılmağa başlandı. Beləliklə, praktik vərdişlərin öyrənilməsi dərs yükü olaraq semestr dövrünə salındı. Tələbələr istehsalat təcrübələrini elə ATU-nun öz klinikalarında keçirdilər. Lakin pandemiya dönməndə bu prosedura ara verməli olduq. Çünki ATU-nun klinikaları koronavirusla mübarizədə ən fəal müəssisələr oldular. Daha sonra isə klinikalarımız Vətən müharibəsi qazilərinin müalicəsinə cəlb olundu".

Dekanın sözlərinə görə, tələbələr yüksək nəzəri biliklərə malik olsalar da, əksər hallarda onu klinik biliklərlə uzlaşdırma bilmirlər: "Bu onlara xəstələrin klinik vəziyyətinin qiymətləndirilməsində, anamistik məlumatların toplanılmasında və bəzi manipulyasiyaların tətbiqində çətinlik yaradırdı. Belə halları minimuma endirmək məqsədi ilə universitet rəhbərliyinin göstərişi əsasında karantin rejiminin yumşaldığı bir dövr-

də tələbələrimizin ATU-nun klinikalarında orta tibb işçisi, həkim köməkçisi kimi işləmələrinə şərait yaradılıb. Belə ki, ATU-nun Tədris Cərrahiyyə Klinikasının həm reanimasiya, həm də digər şöbələrində xüsusi qrafiklərə uyğun şəkildə praktika təşkil olunub. Həmçinin ATU tələbələri klinikalarda növbə ilə işləyir, hətta bəzi şöbələrdə orta tibb işçisi kimi növbələrdə də qalırlar".

İ. Məhərrəmbəyli deyir ki, bunun nəticəsində reanimasiyada çalışan tələbələrimiz artıq kardiocərrahi, neyrocərrahi və eyni zamanda süni nəfəs aparatında olan xəstələrlə işləmək

bəzilərində iştirak etmişəm. Küretaj, qeysəriyyə, təbii doğuş görmüşəm, burda dərmanları əyani istifadədə, tətbiqdə görmək, farmakologiya ilə paralel öyrənmək çox maraqlıdır. Sevinirəm ki, bizim universitetdə praktika bu şəkildə təşkil olunub. Ginekologiyadan sonra digər şöbələrdə də praktikaya davam etmək istəyirəm".

I Müalicə-profilaktika fakültəsinin V kurs tələbəsi Azər Əkbərli beş aydan artıqdır ki, reanimasiya şöbəsində praktika keçir. Deyir ki, praktika ona öyrəndiyi nəzəri bilikləri möhkəmləndirməkdə yardımçı olur: "Bu müddət ərzində təcili yardıma daxil olan xəstələrlə işim daha çox yadda qalan oldu. Çünki orda baş verən hadisələrə anında reaksiya verməliyənsən, atacağın addımı tez bir şəkildə beynində sistemləşdirənlisən. Bu cəhətdən burda praktika keçmək çox vacibdir. Bunu çox böyük uğur hesab edirəm. Məncə, hansı sahəni seçməyindən asılı olmayaraq, bütün tibb tələbələri xüsusilə reanimasiya şöbəsində praktika keçməlidirlər".

I Müalicə-profilaktika fakültəsinin V kurs tələbəsi Cəlal Nərimanzadə isə 7 aya yaxındır reanimasiya şöbəsində praktikadadır. Burada tibbin bütün sahələrini əhatə edən xəstələrlə işləyir. Onun fikrincə, praktika keçməsi gələcəkdə tibbin hansı istiqamətində çalışacağına dair qərar verməkdə ona kömək edəcək.

I Müalicə-profilaktika fakültəsinin V kurs tələbəsi Günel Hacıyeva da beş aydan çoxdur reanimasiya şöbəsindədir. Hesab edir ki, burada vəziyyət daha fərqlidir: "Digər şöbələrdə vəziyyəti ağırlaşan xəstələr də bura gəlir. Ona görə hər cür problemi olan pasiyentlərlə üzləşirik. Reanimasiyanın iş rejimi, dərmanların sayı, bütün təyinat sistemi başqa sahələrdən fərqlənir. Bu da bizim üçün çox önəmlidir".

I Müalicə-profilaktika fakültəsinin tələbəsi Novruz Nəcəfli praktika müddətində əldə etdiyi üstünlükləri belə sadalayır: "Qazandıqlarımdan ən əsası - gələcəkdə işləyəcəyim hər bir sahə - kiçik tibb işçisi, orta tibb işçisi və həkimin vəzifəsi haqqında mühüm şeylər öyrənmiş oldum. Reanimasiyada praktika olduqca maraqlıdır, xəstələrə qulluq planları ilə maraqlanırdıq. Təcili müdaxilə durumunda nə etmək lazım olduğunu canlı görürük və öyrənirik".

Tədris Cərrahiyyə Klinikasının Reanimasiya şöbəsinin baş tibb bacısı Nuranə Babayeva da praktika keçən tələbələrə hər məsələdə yardım göstərdiyini bildirir: "Bizdə çalışan tələbələrin hər birinin bacarığı, işə həvəsi göz qabağındadır. Biz hər bir məsələdə onlara dəstək oluruq. İnənirəm ki, tələbələrimiz gələcəkdə çox gözəl həkimlər olacaqlar".

Qazilərə həsr olunmuş kitab işıq üzə görüb

ATU-nun Tədris Cərrahiyyə Klinikasının əməkdaşı, şairə Sara Şərifovanın (Sara Göyçəli) "Qazilər. Qorxunu qorxudanlar, ölümü öldürənlər" kitabı "Elm və təhsil" nəşriyyatında nəfis formatda çapdan çıxıb. Kitab Vətən müharibəsində iştirak edən vətənpərvər, qorxmaz, ölümün gözüne dik baxan rəşadətli övladlarımızın şərəfli döyüş yoluna həsr edilib.

64 cəsur qəhrəmanın igidlik salnaməsini özündə əks etdirən bu kitab müəllifin oxucularla sayca üçüncü görüşüdür. Kitabın əsas məziyyətlərdən biri odur ki, müəllif Tədris Cərrahiyyə Klinikasında müalicə olunan bir qrup qaziləyə ayrı-ayrılıqda görüşüb və onların hüner dolu döyüş yolunu, konkret səhnələri öz dillərindən oxuculara çatdırır. Müxtəlif döyüş bölgələrində şücaət göstərən igidlərimizin el-obasına bağlılığı, vətəne sevgisi, xalqa məhəbbəti və eləcə də düşməne nifrəti kitabın əsas leymotivini təşkil edir. Burada, həmçinin qazilərin boya-başa çatdığı doğma yerlər, təhsil aldıkları məktəblər, fəaliyyət göstərdikləri peşə sahələri və eləcə də ailələri barədə yetərli məlumatlar öz əksini tapıb. Bütün bunlarla yanaşı, qazilərin cəbhə təəssüratlarını da qələmə alan müəllif, onların nə qədər ağır olsa da, şəhidlik zirvəsinə ucalan döyüş yoldaşları haqqında

kövrək xatirələrinə də xüsusi yer ayırıb.

Kitabın giriş hissəsində müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyevin "Əsas missiyanı mənim prezidentlik dövrümdə yetişən gənclər yerinə yetirib. Elə gənc nəsil yetişdi ki, torpaqlarımızı düşmənin əlindən aldı" məşhur kəlamını xatırladan S.Şərifova, ölkə başçısının qaziləri Vətən müharibəsində göstərdikləri igidliklərə görə təltif etdiyi orden-medallar, mükafatlar haqqında da geniş məlumatlar verib.

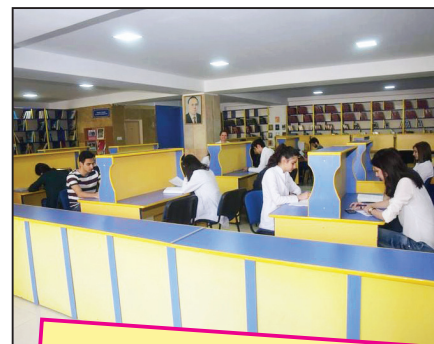
Kitabın diqqət çəkən bölmələrindən biri yaralı döyüşçülərin sağlamlığının keşiyində dayanan fədakar həkimlərimizin əməyi və əldə olunan müsbət nəticələr haqqındadır. Müəllif həmin ağır günlərdə Tədris Cərrahiyyə Klinikasının tibbi personalının qazilərimizin sağlamlığı üçün var gücü ilə çalışdığını vurğulayaraq, onların həkimlər barədə xoş sözlərini qələmə alıb.

Qeyd edək ki, "Qazilər" kitabının bu günlərdə Şəhidlər Xiyabanında təqdimat mərasimi keçirilib. Daha sonra geniş tədbir təşkil olunub. Azərbaycan Vətən Müharibəsi Veteranları İctimai Birliyinin sədri Füzuli Rzaquliyev çıxış edərək, ölkəmizdə şəhid ailələri və qazilərə olan böyük hörmət və ehtiramdan, dövlət qayğısından söhbət açıb.

Tədbirdə iştirak edənlərə minnətdarlığını çatdıran müəllif qazilərə kitab hədiyyə edib. Sara Göyçəliyə isə Vətən Müharibəsi Veteranları İctimai Birliyinin xatirə medalı təqdim olunub.

M.ƏLƏKBƏRLİ

Oxu zalları səs-küylü tələbələr üçün "darıxıb"

Pandemiya dövründə ölkəmizin bütün ali məktəblərində olduğu kimi, Azərbaycan Tibb Universitetində də dərslər onlayn qaydada keçirildi. Yalnız 2021-ci ilin yaz semestrində Nazirlər Kabinetinin müvafiq qərarı və Təhsil Nazirliyinin təsdiq etdiyi qaydalara uyğun olaraq 3, 4, 5 və 6-cı kurslarda ənənəvi əyani dərslər bərpa olundu. I və II kurslarda isə dərslər yenə onlayn davam etdirildi. Həkim-müəllimlərin fikri və aparılan müşahidələr göstərir ki, tələbələr ənənəvi dərslərin üstünlüyünü yüksək qiymətləndirirlər.

Bu dövrdə ATU-nun Əsaslı Kitabxanası tələbələrin dərs yükünün ağırlığını nəzərə alaraq, universitet rəhbərliyinin tövsiyə və gös-

tərişləri əsasında onların dərslərlə təmin olunmasına çalışmışdır. Sıxlıq yaranmasın deyə, əvvəlcədən onlayn qeydiyyat aparılmış, hər tələbə əvvəlcədən kitabxanadan istifadə edəcəyi gün və saat haqqında məlumatlandırılmışdır. Təbii ki, pandemiya ilə əlaqədar olaraq oxu zalları fəaliyyət göstərmir (bir çox tələbələrin bununla əlaqədar arzusunu hələ ki gerçəkləşdirmək mümkün deyil). Ancaq tələbələr kursa və semestrə uyğun olaraq ədəbiyyatla təminatı müəşəkkil şəkildə, epidemioloji durum nəzərə alınaraq yerinə yetirilmişdir. Eyni zamanda əməkdaşların - həkimlərimizin kitabxanadan istifadə etmələri üçün münasib şərait yaradılmışdır. ATU-nun rektoru, professor Gəray Gəraybəylinin tələbələrə olan qayğısının nəticəsidir ki, bu dövrdə də onların dərslərlə təminatına və eləcə də kitabxanaya yeni ədəbiyyat alınmasına xüsusi diqqət yetirilmişdir.

Biz kitabxana əməkdaşları ümidvarıq ki, tezliklə həyat öz axarına dönəcək, epidemioloji durum sabitləşəcək. Nəticədə dərslər yenə əvvəlki qaydada keçiriləcək və səs-küyləri üçün darıxdığımız sevimli tələbələrimiz doğma oxu zallarına dönəcəklər.

Ziyafət EMİNOVA,

ATU-nun Əsaslı Kitabxanasının direktoru

“TURKOVAC” Azərbaycanda tətbiq edilə bilər

Türkiyənin COVID-19 əleyhinə yerli peyvəndi “TURKOVAC” Azərbaycan da daxil olmaqla, bir neçə ölkədə tətbiq oluna bilər. Bunu Türkiyənin vitse-prezidenti Fuat Oktay “Anadolu” agentliyinə müsahibəsində deyib.

O, “TURKOVAC”ın 3-cü mərhələ işlərinin Qırğızıstanda aparılması üçün Prezident Sədir Japarovla razılığa gəldiklərini açıqlayıb.

Bu vaksinin 3-cü mərhələ araşdırmaları barədə fikir mübadiləsi aparıldığını diqqətə çatdıran Türkiyənin vitse-prezidenti deyib: “Başda Pakistan, Azərbaycan, Argentina, Kolumbiya və Polşa

olmaqla, bir çox ölkə ilə 3-cü mərhələ araşdırmaları ilə bağlı danışıqlar davam edir”.

Fuat Oktay “TURKOVAC”ın bütün dünyada istifadə olunan peyvənd halına gəlməsi və beynəlxalq keyfiyyət əldə edilməsi üçün vacib addımların atıldığını bildirib.

ATU-nun qocaman əməkdaşı dünyasını dəyişib

Azərbaycan Tibb Universitetinin keçmiş Latin dili kafedrasının müdiri, dosent Bahadır Mikayıl oğlu Hüseynov dünyasını dəyişib.

B.Hüseynov 13 sentyabr 1947-ci ildə Bakı şəhərində anadan olub. O, 1965-ci ildə Yasamal rayonu 31 sayılı orta məktəbdə təhsilini başa vurduqdan sonra Azərbaycan Dövlət Tibb İnstitutunun Əczaçılıq fakültəsinə daxil olmuş, 1970-ci ildə isə həmin fakültəni bitirərək provizor sənətinə yiyələnmişdir. 1970-1983-cü illərdə Bakıda 11, 22, 218 və 507 sayılı apteklərdə müdir vəzifəsində çalışmış, 1983-cü ildə Sumqayıt Rayonlararası Apteklər İdarəsinin müdiri təyin edilmişdir. Həmin vəzifədə işləyərkən XI çağırış Sumqayıt Şəhər Sovetinin deputatı seçilmiş, eyni zamanda Azərbaycan

Əczaçılıq Elmi Cəmiyyətinin və Baş Apteklər İdarəsinin idarə heyətinin üzvü olmuşdur.

B.Hüseynov elmi fəaliyyətini də davam etdirərək, 1978-ci ildə Azərbaycan Dövlət Tibb İnstitutunun qiyabi aspiranturasına daxil olmuş və 1986-cı ildə Moskva şəhərində namizədlik dissertasiyasını müdafiə edərək, əczaçılıq elmləri namizədi adını almışdır.

Müxtəlif illərdə Əczaçılıq fakültəsində Dövlət İmtahan Komissiyasının sədri olmuşdur. 2006-cı ildən 2018-ci ilə qədər universitetin Latin dili kafedrasına rəhbərlik etmişdir. 8 dərəcə vəsaitinin, 30-dan

artıq metodiki vəsait və elmi məqalənin müəllifi olan B.Hüseynov Azərbaycan Respublikası Prezidentinin fərmanı ilə “Tərəqqi” medalı, o cümlədən ATU-nun “Fəxri fərmanı” ilə təltif edilmişdir.

Bahadır müəllimin xatirəsi onu tanıyanların qəlbində daim yaşayacaq.

Allah rəhmət eləsin!

Allah rəhmət eləsin!

Azərbaycan Tibb Universitetinin kollektivi ATU-nun rektoru, professor Gəray Gəraybəyliyə anası

Svetlana Allahqulu qızı Gəraybəylinin

vəfatından kədərləndiyini bildirir və dərin hüznə başsağlığı verir.

Normal fiziologiya kafedrasının əməkdaşları kafedranın assistenti Şəhla Eyvazovaya atası

Rahid Səfərovun

vəfatından kədərləndiklərini bildirir və dərin hüznə başsağlığı verir.

II Uşaq xəstəlikləri kafedrasının əməkdaşları kafedranın assistenti Aysel Süleymanlıya babası

Bəxtiyar Süleymanlının

vəfatından kədərləndiklərini bildirir və dərin hüznə başsağlığı verir.

Tibbi və bioloji fizika və Bioloji kimya kafedralarının əməkdaşları Tibbi və bioloji fizika kafedrasının dosenti Xəyalə Məmmədovaya atası

Rəcəb Məmmədovun

vaxtsız vəfatından kədərləndiklərini bildirir və dərin hüznə başsağlığı verir.

II Uşaq xəstəlikləri kafedrasının əməkdaşları kafedranın dosenti Ülviyyə Hacıyevaya bacısı

Xatirə Nəcəfovunun

vəfatından kədərləndiklərini bildirir və dərin hüznə başsağlığı verir.

Tibbi və bioloji fizika kafedrasının əməkdaşları kafedranın dosenti İlqar Aslanova anası

Gülnaz xanımın

vəfatından kədərləndiklərini bildirir və dərin hüznə başsağlığı verir.

Bioloji kimya kafedrasının əməkdaşları kafedranın professoru Tahirə xanım Əsgərovaya qardaşı

Rövşən Əsgərbəylinin

vaxtsız vəfatından kədərləndiklərini bildirir və dərin hüznə başsağlığı verir.

Xarici dillər və İctimai fənlər kafedralarının əməkdaşları Xarici dillər kafedrasının müdiri, professor Zemfira Məmmədovaya həyat yoldaşı

Rauf Qayıbovun

vəfatından kədərləndiklərini bildirir və dərin hüznə başsağlığı verir.

Azərbaycan dili kafedrasının əməkdaşları və “Təbib” qəzetinin kollektivi Azərbaycan dili kafedrasının dosenti Məfkurə Hüseynovaya qardaşı

Faiq Salam oğlu Adıgözalovun

vəfatından kədərləndiklərini bildirir və dərin hüznə başsağlığı verir.

Normal fiziologiya kafedrasının əməkdaşları kafedranın baş laborantı Mehriban Kazımova

atası Mamoy müəllimin və anası

Fəridə xanımın

vəfatlarından kədərləndiklərini bildirir və dərin hüznə başsağlığı verir.

ETM-in kollektivi Elektron mikroskopiya şöbəsinin müdiri Fərid Müseyibova qaynatası

Akif Məhərrəmovun

vəfatından kədərləndiyini bildirir və dərin hüznə başsağlığı verir.

ETM-in kollektivi Biokimya şöbəsinin müdiri Sevdə Quluyevaya əzizi

Rza Rüstəmovun

vəfatından kədərləndiyini bildirir və dərin hüznə başsağlığı verir.

Professor Tahirə Əsgərovanın 70 yaşı tamam olur

ATU-nun Bioloji kimya kafedrasının professoru Tahirə Əsgərovanın 70 yaşı tamam olur.

20 sentyabr 1951-ci ildə Bakıda anadan olmuş Tahirə xanım 1971-ci ildə Bakı Dövlət Universitetinin Biologiya fakültəsinə daxil olaraq, 1977-ci ildə universiteti “genetika” ixtisası üzrə bitirib.

1971-ci ildən 1997-ci ilə qədər Molekulyar Biologiya İnstitutunda irsi xəstəliklərin öyrənilməsi laboratoriyasında işləyən T.Əsgərova 1990-cı ildə Moskvada biologiya üzrə fəlsəfə doktoru elmi dərəcəsi adını almaq üçün dissertasiya müdafiə edib.

Ömrünü elmi işə həsr edən Tahirə xanım 1998-ci ildən Azərbaycan Tibb Universitetinin Bioloji kimya kafedrasının nəzdində olan Problem elmi-tədqiqat laboratoriyasında aparıcı elmi işçi kimi çalışıb. 2004-cü ildə isə “Azərbaycan Respublikasında hemoxromatoz” mövzusunda doktorluq dissertasiyası müdafiə edib. 2015-ci ildə Ali Attestasiya Komissiyasının qərarı ilə ona dosent, 2018-ci ildə isə professor diplomu təqdim olunub.

250 elmi məqalə və tezislər, 4 kitab, 1 metodik tövsiyə, 1 müəlliflik şəhadətnaməsinin və bir çox nəşrlərin müəllifidir. Fakültə Elmi Şurasının, Problem Komissiyasının üzvü olmaqla yanaşı, aspirantların biokimya və genetik ixtisasları üzrə İmtahan Komissiyasının üzvüdür. Həmçinin 5 aspiranta müxtəlif elmi mövzular üzrə rəhbərlik edir. Onlardan artıq biri tibb üzrə, digəri isə biologiya üzrə fəlsəfə doktorudur.

Professor T.Əsgərova uzun illər Azərbaycan Respublikasında irsi qan xəstəliklərinin diaqnostikası, onların biokimyəvi, genetik və molekulyar mutasiyalarının aşkar olunması

problemi ilə məşğul olub. Onun tərəfindən bütün yaş hədlərində irsi qan xəstəliklərinin diaqnostikasını təşkil etmək üçün kompleks müayinə metodları, xəstə övladları olan ailələrin növbəti hamiləlik dövründə doğula biləcək uşaqların xəstəlik proqnozu, hamiləliyin gedişinin izlənməsi proqramları işlənib hazırlanmışdır. Alim, eyni zamanda Azərbaycanda irsi qan xəstəliklərinin, kollagenopatiyaların yayıldığı endemik rayonların xəritəsini tərtib etmişdir.

Onu da vurğulayaq ki, Tahirə xanım Amerika və Türkiyə alimləri ilə birgə bu mövzu üzrə layihələr üzərində işləmiş və uğurlu nəticələr əldə etmişdir.

Tələbə-müəllim heyətinin sevimlisi olan professor Tahirə Əsgərovanı 70 illik yubileyi münasibəti ilə ATU-nun Bioloji kimya kafedrasının kollektivi səmimi qəlbən təbrik edir, ona uzun ömür, cəsarəti, elmi-pedaqoji fəaliyyətində yeni-yeni uğurlar arzulayır.

Başgicəllənməsi hansı xəstəlikdən xəbər verir?

Yəqin ki, hər kəsin nə vaxtsa başgicəllənib. Bəzən bunu qan azlığı, zəiflik, aclıq, isti hava ilə əlaqələndirirlər. Amma uzunmüddətli başgicəllənmələri ciddi xəstəliklərdən xəbər verə bilər.

Bu haqda danışan ATU-nun Tədris Cərrahiyyə Klinikasının həkim-nevropatoloqu Yeganə Rəşidova bildirir ki, başgicəllənmə hissini ifadə edən tibbi şikayət vertigo adlanır və bu hal əhali arasında geniş yayılıb. Başgicəllənməsi daxili qulaqda, beyində və ya həssas sinir yolunda problemlər zamanı yarana bilər. “İstənilən yaşda insanın başı fırlana bilər. Lakin adətən belə hallara 65 yaşdan yuxarı insanlarda daha çox rast gəlinir. Vertigo - hərəkət narahatlığına

bənzəyir, insan sanki otağın mərkəzindəki ipi çəkdiyini güman edir, tarazlığını bir neçə anlıq itirmiş olur. Vertigonun əsas əlamətləri - ürək bulanması, qusma, baş ağrısı, hərəkət zamanı bürdərəkdir”.

Həkim bildirir ki, daha çox bu növlərə rast gəlinir: periferik vertigo, meniere xəstəliyi və kəskin başlanğıc vertigo. Xəstələrin 93 faizi periferik vertigoya aid olur. Y.Rəşidova qeyd edir ki, bu, başın mövqeyində müəyyən dəyişikliklərlə güclənən vertigo növüdür: “Buna daxili qulaqda üzən kalsium kristalları səbəb olur. Digər növ - meniere xəstəliyi tarazlığa və eşitməyə təsir edən daxili qulaq xəstəliyidir. Və nəhayət, kəskin periferik vestibulopatiya (APV) qəfil başgicəllənməyə səbəb olan daxili qulağın iltihabıdır”.

Vertigonun müalicəsi xüsusi fiziki hərəkətləri olan məşqlər vasitəsilə aparılır. Bəzi zəruri hallarda “vestibulyar blokaj agentləri” adlanan xüsusi dərmanlarla müalicə yazılır. Ürək-damar xəstəlikləri, qulaq infeksiyaları, baş travması, antidepressant və antipsixotik kimi dərmanlar vertigo riskini artıran amillər sırasındadır.

Həkim vertigonun qeyd olunan əlamətlərini hiss edən kimi, vaxt itirmədən həkimə müraciət etməyi məsləhət görür. Əks təqdirdə bu xəstəlik daha ciddi problemlərə yol açmağa bilər.

Etibarsız sayılır

I müalicə-profilaktika fakültəsinin IV kurs, 118A1A qrup tələbəsi **Əsədova Arzu Surət** qızının tələbə bileti itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Stomatologiya fakültəsinin V kurs, 717A4 qrup tələbəsi **Bünyatzadə Əsgər Gülağa** oğlunun tələbə bileti itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Baş redaktor
MƏĞRUR ƏLİYEV

Müəlliflərlə redaksiyanın mövqeyi
üst-üstə düşməyə bilər.
Əlyazmalar geri qaytarılır

Qəzet “Təbib” qəzetinin kompüter mərkəzində yığılır, səhifələnir, “Bəxtiyar-4” İKF-də çap olunur və universitet daxilində yayılır

ÜNVANIMIZ:
Mərdanov qardaşları - 98c
2-ci mərtəbə,
Tel.: 595-24-97
tabibqazeti@gmail.com

Lisenzia H - 022633
İndeks -0269
Sayı 2250